

Leopold Kretzenbacher, Passionsbrauch und Christi-Leidenspiel in den Südtal-Alpenländern. Otto Müller Verlag, Salzburg 1952. Str. 147.

Deset let za pasijonsko igro našega Andreja Suštarja-Drabosnjaka, 1828, je bila zapisana pasijonska igra iz Zgornje doline Mure, ki jo L. Kretzenbacher objavlja v tej knjižici. Slike, ki jo spremljajo, so nam domače: so s kostanjske, a so tudi s štajerske strani. S svojo podobnostjo pričajo, da gre resnično za isto igrsko območje. Toda ne zanima nas na tem mestu toliko igra, zanima nas obširni uvod (str. 9—65), ki govori na splošno o pasijonskih igrah v deželah nekdanje Notranje Avstrije, torej tudi o naših. Novi prijemi in novi pogledi pojasnjujejo marsikaj, kar je pri nas še nejasno in netočno (prim. Filipa Kalana »Obris gledališke zgodovine pri Slovencih«, »Novi svet« 1948!). Avtor predvsem ugotovi, da je poznosrednjeveška verska igra eno, baročna verska igra pa drugo. Pouči nas o vlogi samostanov pri oblikovanju in ohranjanju iger v srednjem veku, ter o vlogi reformnih redov, zlasti jezuitov in kapucinov, pri pretapljanju starih prvin v novi, baročni igrski slog in s tem pri ustvarjanju novega, baročnega gledališča. Pri tem se pomudi v posebnem poglavju pri naših pasijonih na Kranjskem (Figurierte Prozessionen und Passionsspiele in Krain, str. 20—23) in na Koroškem (Bauernpassion in Kärnten, str. 23—28). Zanimivo je slediti avtorju, ko razbira pota, po katerih je novo gledališče prihajalo v naše dežele. Ko obravnava figurirane procesije in pasijone na Štajerskem, navaja za nas doslej nov podatek o »cvetnem oslu«, ki so ga po zapisku v mariborski mestni knjigi, shranjeni v graškem Deželnem arhivu, 1515 vozili v cvetni procesiji težaki v Mariboru. Z bogato dokumentacijo predoči naposled prepoved in propad pasijonskih iger v naših deželah v dobi razsvetljenstva. Igra, ki jo objavlja, je ena izmed redkih, ki je (kakor koroška iz Kostanj) ućakala kljub vsemu tudi 20. stoletje! Zelo okusno opremljena, poljudno, a temeljito pisana knjiga bo, kakor smo videli, tudi za našega znanstvenika dragoceno pomagalo.

Niko Kuret

Leopold Kretzenbacher, Frühbarockes Weihnachtsspiel in Kärnten und Steiermark. — Klagenfurter und Grazer Weihnachtsspieltexte des frühen 17. Jahrhunderts als kulturhistorische Denkmäler der Gegenreformation in Innerösterreich. Verlag des Geschichtsvereines für Kärnten. Klagenfurt 1952 (= Archiv für vaterländische Geschichte und Topographie, 40. Band). Str. 129.

V pronicljivem iskanju osnov ljudske kulture stare Notranje Avstrije je odkril naš graški prijatelj s tem delom stvari, ki so bile pri nas doslej vse premalo upoštevane, da, celo neznane. Naša slovstvena in kulturna zgodovina operirata v 17. stoletju z že stereotipno »dobo literarne suše«. Dejansko pa je bil barok — ne upoštevajoč njegovo »idejnost« — za našo ljudsko kulturo v obliki in stopnji, kakršna nam je sporočena, eno izmed najbogatejših obdobj. V posebni meri velja to za našo gledališko folkloro. Tu nas čaka še velikansko delo in čezdalje bolj razumem rajnega dr. Fr. Kidriča, ki mi je naročal, naj raziščem jezuitsko gledališče pri nas. Slutil je, kaj vse se bo še dalo izkoptati iz virov, ki jih je mogel pri obilici vsega le mimogrede predelati. Najbrž pa ni vedel, da bo imela od takega študija korist tudi naša etnografija. L. Kretzenbacher lahko pokaže v tem delu lep uspeh: posrećilo se mu je najti in objaviti tri jezuitske božične »dialoge« iz Gradca oziroma Celovca, tako da razglabljanje o tej zgodnji obliki baročne dramatike ne bo več viselo v zraku. Objavljeno besedilo vseh treh iger (v latinščini in originalnem nemškem prevodu, ki je nastal hkrati z latinskim izvirnikom!) je obdal z izredno nazorno pisanim okvirom o dobi in o silnicah protireformacije v naših deželah ter pokazal pri tem svoje obširno znanje. Uporabljal je tudi ljubljansko jezuitsko gradivo in prvi pokazal njegov svojstveni pomen v sklopu tovrstnega srednjeevropskega gradiva. Kdor koli se bo poslej ukvarjal z literarnim barokom na naših tleh in s folklornim gradivom, ki je takrat nastajalo, ne bo mogel mimo tega tehtnega dela.

Niko Kuret